

Ontwerp startbeslissing signaalgebied

DE ALK (SG_R3_DEM_02)

ALKEN

STATUS/VERSIE: goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 31/03/2017

LEESWIJZER

Op 31/03/2017 nam de Vlaamse Regering een beslissing over de vervolgstappen (vervolgtraject en beleidsopties) voor dit signaalgebied. Deze beslissing kadert in de uitvoering van de conceptnota (VR 29 maart 2013) met de aanpak voor het vrijwaren van het waterbergend vermogen in kader van de korte termijnactie van het groenboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Deze fiche beschrijft voor het signaalgebied “De Alk” de gekozen beleidsopties (ontwikkelingsperspectief) en het vervolgtraject op basis van een ontwerp-startbeslissing, zoals voorbereid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Hoofdstuk 1 geeft een algemene situering van het signaalgebied weer en hoofdstuk 2 motiveert de afbakening van het signaalgebied. Hoofdstuk 3 beschrijft de overstromingsgevoeligheid van het signaalgebied en in hoofdstuk 4 worden de diverse visies op dit gebied besproken.

Hoofdstuk 5 omvat een korte weergave van het overleg dat met de betrokken lokale besturen gevoerd werd.

In hoofdstuk 6 wordt aangegeven voor welke beleidsoptie(s) gekozen is/zijn en welk instrument en/of initiatiefnemer hieraan gekoppeld zijn. Naargelang de rol van het signaalgebied voor het behoud van waterbergend vermogen en het algemeen beoordelingskader, zoals opgenomen in de omzendbrief LNE/2015/2, om nieuwe ontwikkelingen in overstromingsgevoelig signaalgebied te beoordelen, werd een keuze gemaakt tussen de volgende 3 opties:

1. Optie A - beperkte randvoorwaarden (type infiltratie, waterconservering,..)
indien de bestemming compatibel blijkt met het waterbergend vermogen, eventueel mits beperkte randvoorwaarden (bv voor infiltratie of waterconservering);
2. Optie B - maatregelen met behoud van bestemming (type overstromingsvrij bouwen)
indien er een overstromingskans bestaat maar de bestemming compatibel kan zijn met het waterbergend vermogen mits overstromingsvrij bouwen;
3. Optie C - vrijwaren van bebouwing
indien de bestemming niet compatibel is met het waterbergend vermogen en vrijwaren van bebouwing op basis van de overstromingskans aangewezen is.

Hoofdstuk 7 omvat de conclusies voor het signaalgebied en geeft de richting weer op basis waarvan de omzendbrief “Richtlijnen voor de toepassing van de watertoets bij het vrijwaren van het waterbergend vermogen in signaalgebieden” in dit gebied toegepast moet worden. In dit hoofdstuk is ook de beslissing van de Vlaamse Regering van opgenomen.

De conceptnota, de omzendbrief en de beslissing van de Vlaamse Regering van 31/03/2017 zijn terug te vinden op www.signaalgebieden.be.

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Alken

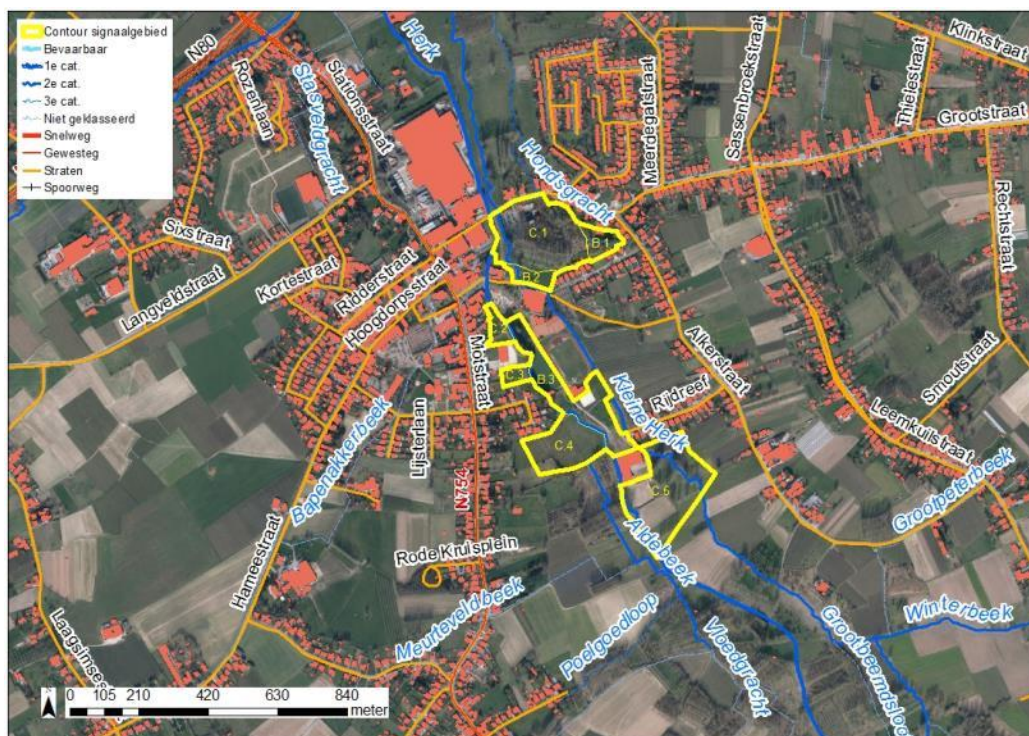
Provincie(s): Limburg

Ligging: Herk-Kleine Herk centrum Alken

Bekken: Demerbekken

Betrokken waterlopen: Herk (1ste cat), Kleine Herk (2e cat), Hondsgrecht (3e cat)

Oppervlakte: 10 ha zuidelijk deel (niet allemaal relevant wegens speeltuin+ sportcentrum weinig kwetsbaar voor ontwikkeling) ha

Figuur: situering signaalgebied op orthofoto (medio 2015) met aanduiding van gewestwegen, straten, waterlopen en de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

Huidige planologische bestemming:

Volgens het gewestplan is de bestemming van het signaalgebied recreatiegebied, industriegebied, en woonuitbreidingsgebied

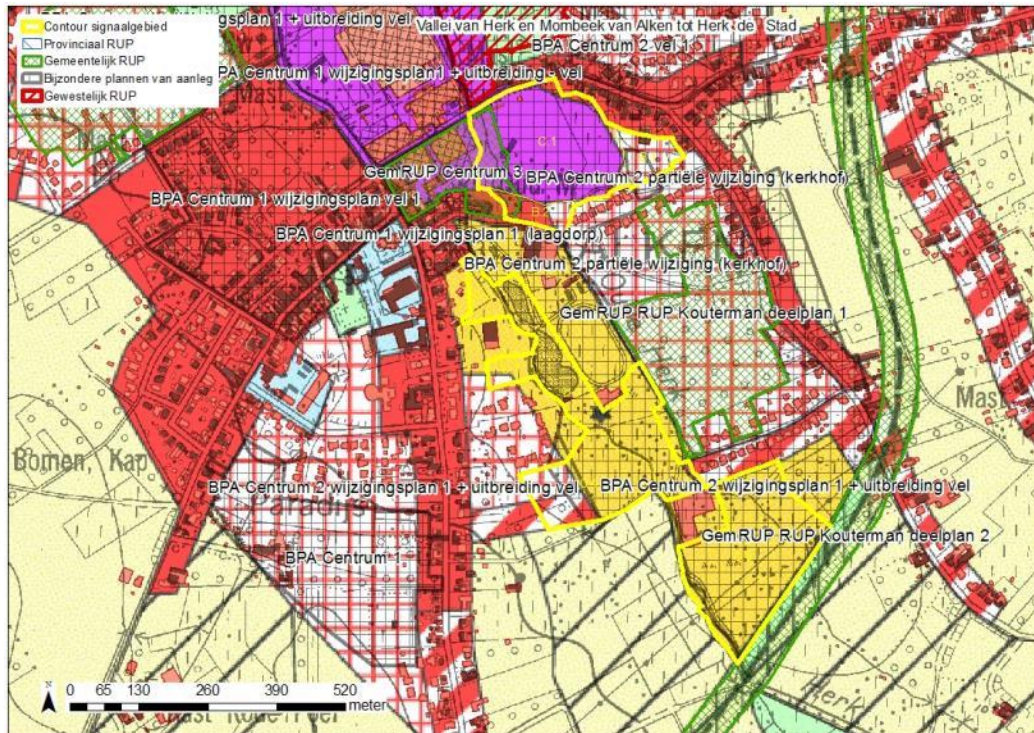
Het industriegebied ligt deels binnen het BPA 'Centrum 1 wijzigingsplan1 + uitbreiding' dat de delen ten zuiden van de brouwerij reeds deels heeft omgezet naar parkgebied. In het PRUP "Regionale bedrijventerreinen brouwerij Alken en uitbreidingszone Kolmen" (goedgekeurd bij MB van 05/07/2011 maar verzoek tot nietigverklaring bij RvS) krijgt deze zuidelijke industriezone de bestemming "industriezone met nabestemming valleigebied met afwerking groene woonrand". Ook het noordelijk deel dat herbevestigd werd tot industriezone is aangeduid als signaalgebied op de nieuwe signaalgebiedenkaart (grote overstromingskans). Indien het PRUP alsnog vernietigd zou worden, is analyse van deze zone eveneens aangewezen.

Globale beschrijving:

Het industriegebied is grotendeels weiland/park.

Het recreatiegebied is een recreatiedomein met sportterreinen 'de Alk': de huidige functionele invulling wordt weinig kwetsbaar geacht.

Het woonuitbreidingsgebied is momenteel een laagstamboomgaard.

Figuur: situering signaalgebied op gewestplan met aanduiding van goedgekeurde BPA's en RUP's en weergave van de bebouwingstoestand volgens het Grootchalig Referentiebestand GRB. Bronnen: Ruimte Vlaanderen en AGIV, GRB Raadpleegdienst via wms (toestand 2015-04-20).

2 Selectie en afbakening signaalgebied

Op 11/3/2015 werd voorliggend signaalgebied door de Algemene Bekkenvergadering Demerbekken geselecteerd voor opname in de prioritair te onderzoeken signaalgebieden. De motivatie voor opname is als volgt:

De beslissing van de Vlaamse Regering voor de signaalgebieden van reeks 1 (fase 2) van 9 mei 2014 voorziet dat dit gebied in reeks 3 geanalyseerd moet worden. Voor een deel van de recreatiezone is de bestaande functionele invulling niet kwetsbaar (sportterreinen, recreatiedomein de Alk). Voor het gedeelte in woonuitbreidingsgebied is momenteel een gemeentelijk RUP Kouterman in opmaak dat in overeenstemming is met de omzendbrief signaalgebieden.

Het signaalgebied is een overstromingsgevoelig, ligt in het centrum van de gemeente, is nog niet volledig ingevuld en heeft een belangrijk potentieel voor waterberging.

De afbakening van het signaalgebied werd tijdens het gevoerde overleg besproken.

3 Watersysteem

3.1 Overstromingsrichtlijn¹

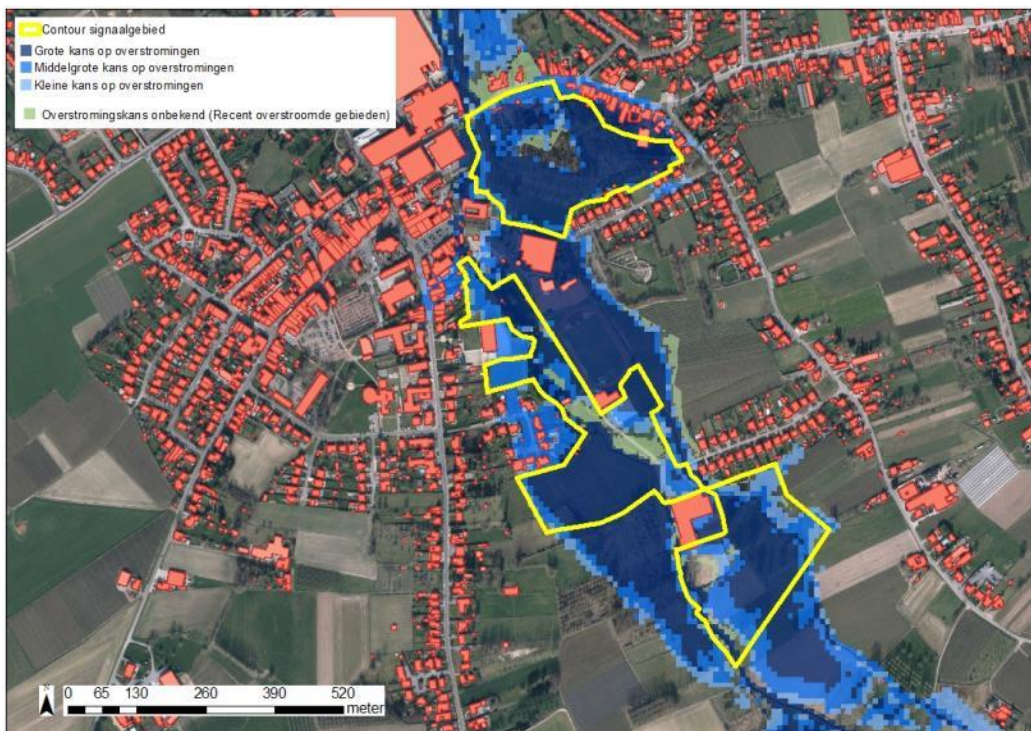
3.1.1 OVERSTROMINGSGEVAARKAART

In het kader van de Europese Overstromingsrichtlijn (ORL) werden overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten opgesteld aan de hand van hydraulische modellen. De overstromingsgevaarkaarten zijn de kaarten die de 'fysische eigenschappen' van de overstromingen beschrijven zoals de overstromingscontouren, waterdieptes en stroomsnelheden. De overstromingsgevaarkaarten geven geen informatie wat betreft de gevolgen, de kwetsbaarheid voor of het risico van de overstromingen.

De ORL stelt dat 3 scenario's in beschouwing dienen te worden genomen voor de overstromingskaarten: kleine kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 1000 jaar of een uitzonderlijke gebeurtenis), middelgrote kans op overstromingen (terugkeerperiode van grootteorde 100 jaar) en grote kans op overstromingen(terugkeerperiode van grootteorde 10 jaar).

Vermits het niet zinvol is om voor elke waterloop hydraulische modellen op te stellen, werd in Vlaanderen de basiskaart hydrografisch netwerk opgesteld die alle waterlopen omvat waarvoor de overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten werden opgesteld. De basiskaart hydrografisch netwerk werd opgesteld volgens het principe dat alle waterlopen met een potentieel significant overstromingsrisico en waterlopen die water afvoeren van waterlopen met een overstromingsrisico meegenomen worden. Daarnaast werd ook de volledige kustlijn beschouwd.

Wanneer er geen gemodelleerde overstromingsgevaarkaarten beschikbaar zijn wordt enkel de kaart van de Recent Overstroomde Gebieden (ROG) weergegeven². De kaarten geven steeds de huidige situatie weer en houden geen rekening met mogelijke of geplande ingrepen.

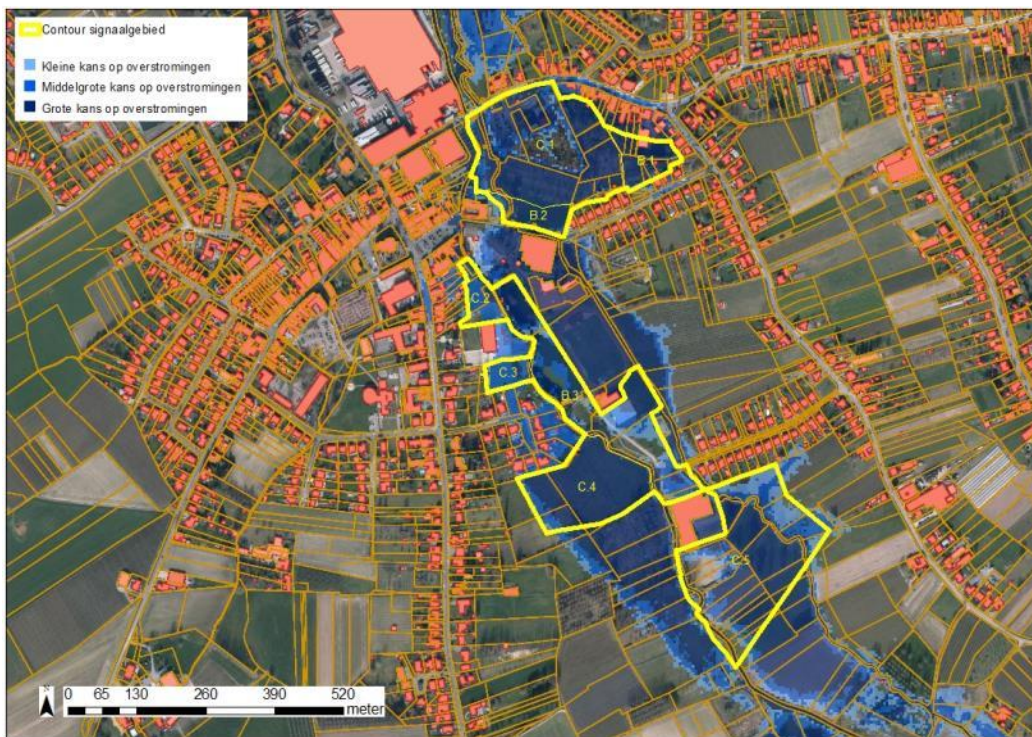
Figuur: De blauwe contouren geven de huidige overstromingskans weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstroomde gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

¹ Richtlijn 2007/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's. Deze richtlijn werd omgezet in het decreet Integraal Waterbeleid op 16 juli 2010.

² gebiedsdekkende afbakening van alle effectief overstroomde gebieden in Vlaanderen in de periode 1988 tot heden

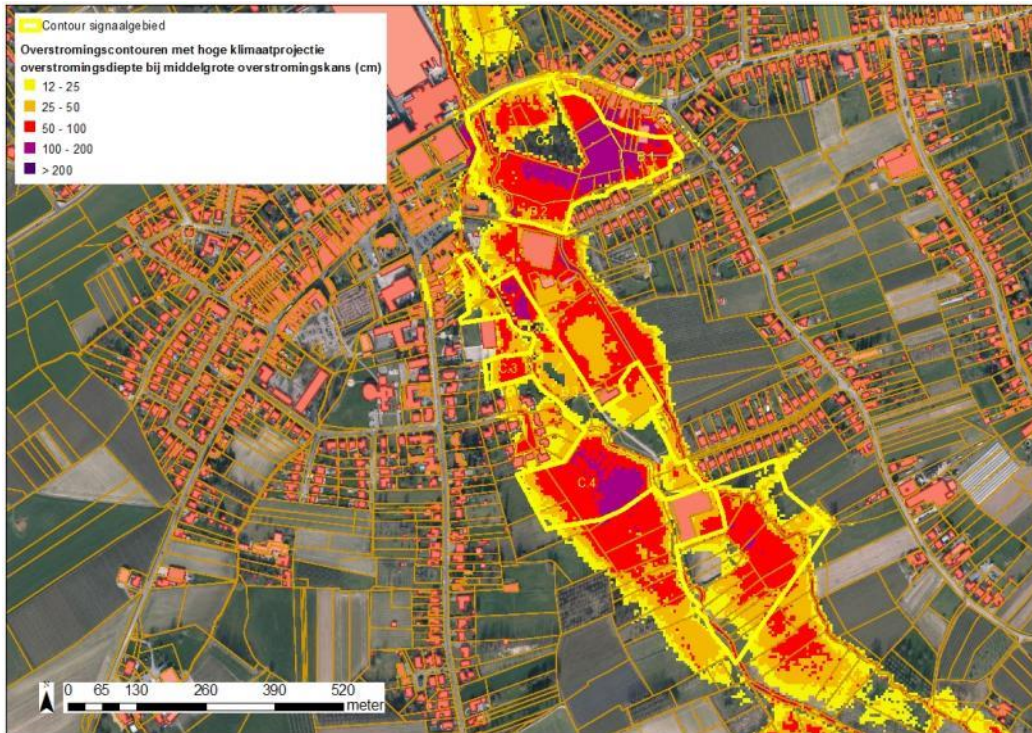
3.1.2 KLIMAATTOETS

De Overstromingsrichtlijn vraagt om bij het voorkomen of beperken van mogelijk negatieve gevolgen van overstromingen rekening te houden met o.a. de invloed van klimaatverandering. Onderstaande kaarten met klimaatprojectie werden opgemaakt in kader van de orbp-studie van VMM-AOW^[3] en geven niet alleen de overstromingskans (bij gemiddelde klimaatprojectie) maar ook de overstromingsdiepte (bij hoge klimaatprojectie). Vanuit het no regret principe lijkt het aangewezen om adaptief bouwen of waterbestendig bouwen af te stemmen op toekomstige overstromingshoogtes met hoge klimaatprojectie.

Figuur: De blauwe contouren geven overstromingskans met klimaatsverandering weer. Hoe donkerder blauw, hoe groter de overstromingskans. De groene contour geeft de recente overstroome gebieden (ROG) weer, waar geen specifieke overstromingskans gekend is.

^[3] "Onderbouwing van het overstromingsrisicobeheerplan voor de onbevaarbare waterlopen, VMM, 2013"

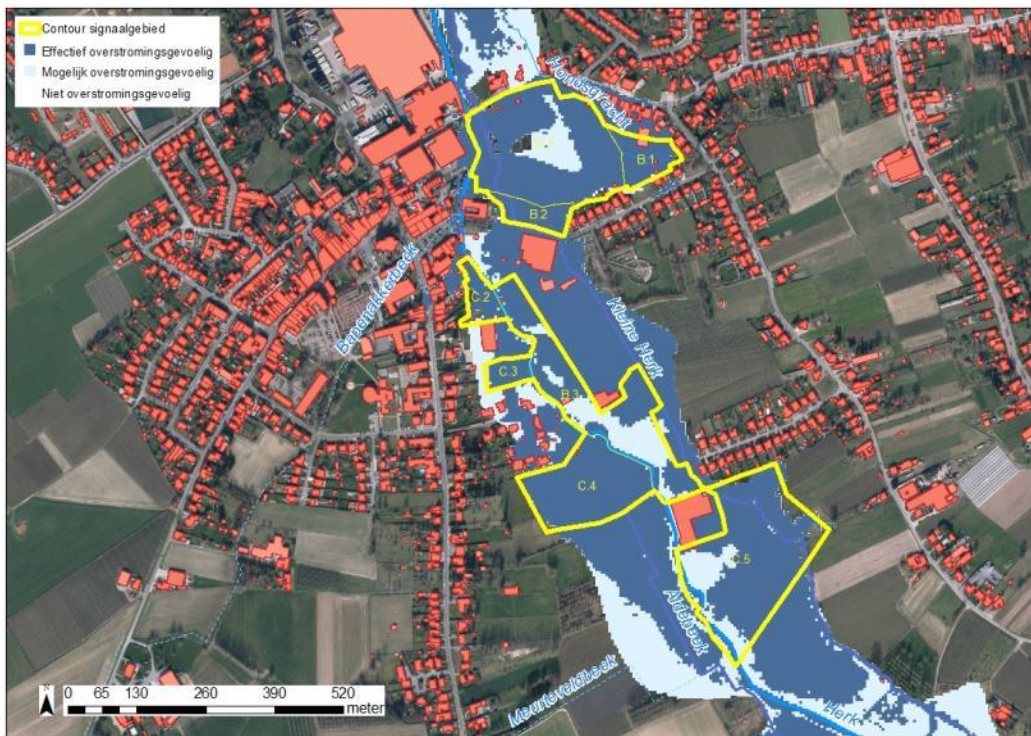

Figuur: De overstromingsdieptes van de middelmatige overstromingscontour met extreme klimaatsverandering worden hier weergegeven (geel= lage overstromingsdiepte tot paars= hoge overstromingsdiepte).

3.2 Bespreking watersysteem

Het gebied bevindt zich in de vallei van Herk en kleine Herk, in het centrum van de gemeente Alken en is gevoelig voor overstromingen vanuit de waterloop. Overstromingsgevaar Middel) groot,

Verder stroomopwaarts wordt op korte termijn (2014-2015-2016?) het wachtbekken van Grote Beemd door de waterbeheerder (VMM) uitgebouwd. Verder stroomopwaarts (Wellen) zal bijkomend het wachtbekken van Hertentationeel worden.

Figuur: watertoetskaart van het signaalgebied op recente orthofoto (medio 2015) met aanduiding van de overstromingsgevoelige gebieden (lichtblauw = mogelijk overstromingsgevoelig; donkerblauw = effectief overstromingsgevoelig), volgens Ministerieel Besluit dd. 1/6/2014. Weergave van reeds goedgekeurde signaalgebieden in de omgeving.

4 Gebiedsvisie

4.1 Visie Integraal Waterbeleid

De Herk en kleine Herk zijn overstromingsgevoelig en stromen hier door het centrum van de gemeente. Het is belangrijk om de hier nog beschikbare ruimte voor water te benutten. Waar er mogelijkheden zijn om de waterloop natuurlijk te laten meanderen en overstromen dient deze mogelijkheid, ook omwille van redenen van waterkwaliteit en ecologie te worden meegenomen. Het doortrekken van de open vallei doorheen dit stuk Alken, in aansluiting met de andere stukken vallei buiten het centrum is zeker ook een na te streven doelstelling.

De Herk en Kleine Herk zijn in het ontwerp stroomgebiedbeheerplan aangeduid als aandachtsgebied. Bedoeling is om tegen 2027 de goede waterkwaliteit te behalen. In dat opzicht is het zeker belangrijk om bij het opmaken van het RUP ook rekening te houden met elementen die een positieve invloed hebben op de waterkwaliteit, met name het aansluiten op de riolering van de toiletten in recreatiegebied 'De Alk', andere rioleringswerken en het stimuleren van het zelfzuiverend vermogen van de waterloop door bij de inrichting van de Herk aandacht te hebben voor de structuurkwaliteit van de waterloop (aangepast beheer, mogelijkheden tot hermeandering, ...).

4.2 Ruimtelijke visie (structuurplannen ed.)

In het grootste deel van zone C1 is een provinciaal RUP van toepassing: PRUP "regionale bedrijventerreinen brouwerij Alken en uitbreiding Kolmen".

4.3 Lopende initiatieven:

In de zone van het woonuitbreidingsgebied is het gemeentelijk RUP Kouterman in opmaak. Dit voorziet naast een invulling als zone voor parkgebied langs de Herk (in overeenstemming met

omzendbrief signaalgebieden) ook een zone voor wonen, zorgcampus en aanvullende voorzieningen, woonproject en sociaal woonproject en woonreservegebied.

Voor het grotere gebied is de gemeente Alken bereid om een RUP Alken Valley 2020 op te maken.

5 Historiek overleg lokale besturen

Bij de screening van de relevante signaalgebieden en de opmaak van de ontwerp-startbeslissingen werden naast de lokale besturen ook andere relevante instanties uitgenodigd.

Het eerste overleg vond plaats op 25/08/2015.

Op dit overleg waren aanwezig

Jan Vanvelk	Bekkencoördinator
Jos Werelds	Watering de Herk
Michel Decat	Vlaamse Milieumaatschappij
Karin Gijsen	Ruimte Vlaanderen
Veronique Vranken	Provincie Limburg – Dienst Ruimtelijke Planning en Beleid
Toon Coenen	Stedenbouwkundig ambtenaar gemeente Alken
André Vanhex	Schepen openbare werken en ruimtelijke ordening
Laurien Maes	Milieuambtenaar gemeente Alken, secretaris.

Een tweede werkoverleg vond plaats op 16/10/2015 met de bedoeling de zones A, B en C te verfijnen. Hierop waren Steven Beyen (Provincie Limburg dienst waterlopen.), Jan Vanvelk (Bekkencoördinator), André Vanhex (Schepen Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening) en Toon Coenen (stedenbouwkundig ambtenaar) aanwezig. Op 21/10/2015 werd het voorstel toegelicht door Jan Vanvelk en Steven Beyen aan het voltallige College van Burgemeester en Schepenen

Op 2/12/2015 stond de goedkeuring van het voorstel op de agenda heeft het college van burgemeester en schepenen zijn goedkeuring gehecht aan de ontwerp-startbeslissing.

6 Keuze ontwikkelingsperspectief, instrument en initiatiefnemer

Voor signaalgebied De Alk zijn volgende beleidsopties van toepassing:

C: nieuwe functionele invulling voor het gebied

- Er werden vijf zones C aangeduid:

Voor zone C1 geldt dat de nieuwe functionele invulling in overeenstemming moet zijn met het PRUP “regionale bedrijventerreinen brouwerij Alken en uitbreiding Kolmen” en tegemoet moet komen aan de voorwaarden gesteld in de stedenbouwkundige voorschriften. In het PRUP wordt gesteld dat deze zone bestemd wordt als valleigebied met afwerking groene woonrand. De zone moet een hoofdzakelijk groen en landschappelijk karakter hebben en moet de continuïteit van het valleigebied vrijwaren. Indien tegemoet gekomen wordt aan de voorschriften, is de bestemming beperkt combineerbaar met parkeren, mits dit terrein overstroombaar is, niet wordt verhard of gedraineerd, doorlaatbaar wordt geconstrueerd en niet opgehoogd of bebouwd wordt. Deze voorwaarden moeten geregeld worden binnen een gemeentelijk RUP waarvoor de gemeente subsidiariteit aan de provincie moet vragen.

Voor zone C2, C3 en C4 geldt dat hier een zachte bestemming, combineerbaar met de overstromings- en valleifunctie, wordt gekozen. Voor wat zone C4 betreft neemt de gemeente een minderheidsstandpunt in dat inhoudt dat de gemeente enkel akkoord kan gaan met de

bestemmingswijziging op voorwaarde dat het Vlaams Gewest voor 100 % instaat voor de kosten van mogelijke planschade.

Voor zone C5 geldt dat de bestemming combineerbaar is met het gebruik als voetbalterrein, mits dit terrein overstroombaar is, niet wordt verhard of gedraineerd, doorlaatbaar wordt geconstrueerd, niet wordt opgehoogd en niet bebouwd.

B: maatregelen met behoud van bestemming

- Er werden 3 zones B aangeduid:

Zone B1 is woonuitbreidingsgebied maar quasi nog volledig onbebouwd (achtertuinen of achterste delen van onbenutte percelen). De bestemming kan an sich behouden blijven maar mits beperkingen/voorwaarden in de betekenis van niet ophogen, geen (bijkomende) gebouwen zetten en niet verharderen of draineren.

B2 is momenteel 1/3 woonuitbreidingsgebied en 2/3 woongebied en grenst aan de Koutermansstraat-Laagdorp. De bestemming(en) kan/kunnen behouden blijven doch enkel als bijkomende maatregelen getroffen worden. In deze zone gelden dezelfde restricties als in B1 maar met dit verschil dat (bijkomende) bebouwing wel kan als deze volstrekt overstromingsveilig geconstueerd wordt.

B3 ten slotte heeft volledig de bestemming "recreatiegebied". Dit kan zo blijven maar het terrein moet overstroombaar blijven, mag niet opgehoogd, bebouwd, gedraineerd of verhard worden (tenzij er waterdoorlaatbare verharding toegepast wordt).

A: watertoets

- Er werden geen zones A aangeduid.

Instrument:

RUP

Initiatiefnemer:

Gemeente Alken

7 Conclusie signaalgebied en beslissing Vlaamse Regering

Conclusie signaalgebied

Het signaalgebied heeft grotendeels een grote overstromingskans. Een herbestemming van het gebied is aan de orde. Hiervoor werden vijf zones C aangeduid, waar een bestemmingswijziging noodzakelijk is, en drie zones B, waar de bestemming op zich behouden kan blijven, maar waar er wel bijkomende voorwaarden nodig zijn. De randvoorwaarden die meegenomen worden bij de watertoets of verwerkt kunnen worden in de stedenbouwkundige voorschriften van een RUP, zijn aangegeven onder het punt 6 van de ontwerp-startbeslissing.

Beslissing Vlaamse Regering d.d. 31/03/2017

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan het bovenstaand ontwikkelingsperspectief en gelast de bevoegde instanties om het ontwikkelingsperspectief te respecteren en de voorwaarden uit de ontwerp-startbeslissing door te vertalen bij de toepassing van de watertoets.